

การมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตผ้าทอมือต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

พึ่งตนเอง กรณีศึกษา: กลุ่มทอผ้า อ.คอนสวรรค์ จ.ชัยภูมิ

**The Participate in the production of hand-woven fabrics for the
development of self-reliant community enterprises. :**

**A Case study of Khonsawan district ,
Chaiyaphum province**

ธนิกานต์ ศรีจันทร์,

อินทุราภรณ์ อินทรประจบ และ ธรรมรัตน์ โรมแพน

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

Thanikarn Srichan,

Inthuraporn Intaraprajob and Thammarat Rompan

Chaiyaphum Rajaphat University, Thailand

Corresponding Author, Email : srichan.porpia@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตผ้าทอมือต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนพึ่งตนเอง 2. เพื่อศึกษาระดับของการมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตผ้าทอมือต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนพึ่งตนเอง 3. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและแนวทางแก้ไขการมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตผ้าทอมือต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนพึ่งตนเอง การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Data) สมาชิกของกลุ่มสมาชิกวิสาหกิจชุมชนทอผ้าที่จดทะเบียนกับสำนักงานพัฒนาชุมชนและเกษตรอำเภอคอนสวรรค์ ในจังหวัดชัยภูมิ จากสมาชิกทั้งหมด 663 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie & Morgan ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 248 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิจัยมีดังนี้

ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการผลิตผ้าทอมือต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนพึ่งตนเอง พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการผลิตผ้าทอมือต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่พึ่งตนเอง ซึ่งส่วนมากกลุ่มตัวอย่างสามารถตอบคำถามได้ถูกต้อง กลุ่มตัวอย่างตอบถูกร้อยละ 97.98 และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการผลิตผ้าทอมือต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนพึ่งตนเอง พบว่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการผลิตผ้าทอมือต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนพึ่งตนเอง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.08$) ซึ่งความคิดเห็นที่มีต่อปัญหาและแนวทางแก้ไขการมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตผ้าทอมือต่อการพัฒนา

* วันที่รับบทความ : 13 กุมภาพันธ์ 2567; วันแก้ไขบทความ 17 มีนาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ : 18 มีนาคม 2567

วิสาหกิจชุมชนพึ่งตนเอง หน่วยงานท้องถิ่นควรสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโดยการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ เปิดโอกาสให้สมาชิกเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาของกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของสมาชิกร่วมกันทั้งในและนอกกลุ่มมากขึ้น

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม, กระบวนการผลิตผ้าทอมือ, วิสาหกิจชุมชน, พึ่งตนเอง

Abstract

This research has the following objectives: 1. To study the level of knowledge and understanding that affects participation in the hand-woven fabric production process on the development of self-reliant community enterprises. 2. To study the level of participation in the production process. Hand-woven cloth for the development of self-reliant community enterprises. 3. To study the problems and solutions of participation in the hand-woven cloth production process for the development of self-reliant community enterprises. Quantitative research (Quantitative Data) Members of the community weaving enterprise membership group registered with the Community Development Office. and Khon Sawan District Agriculture in Chaiyaphum province From a total of 663 members, the sample size was determined using Krejcie & Morgan's table. The sample size was 248 people. The tool used for data collection was a questionnaire. The statistics used for data analysis included frequency distribution and percentage (Percent). Mean ($\bar{X}$) Standard Deviation (S.D.) The research results are as follows.

Knowledge and understanding of the hand-woven fabric production process towards the development of self-reliant community enterprises. It was found that the sample group had knowledge and understanding of the hand-woven fabric production process for the development of self-reliant community enterprises. Most of the samples were able to answer the questions correctly. The sample group answered 97.98% correctly and the level of participation of people in the hand-woven fabric production process towards the development of self-reliant community enterprises was found to have opinions about the hand-woven fabric production process towards the development of self-reliant community enterprises. Overall, it was at a moderate level ($\bar{X}$ = 3.08). The opinions regarding the problems and solutions of participation in the handwoven fabric production process towards the development of self-reliant community enterprises were that local agencies should strengthen community enterprise groups by Allocating an adequate budget Provide opportunities for members to participate in determining the direction of the group's plans. There is a greater exchange of knowledge among members both within and outside the group.

Keywords : Participation; handwoven cloth production process; community enterprise; self-reliance

บทนำ

การพัฒนาประเทศไทยตามแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ผ่านมา ส่งผลให้ประเทศไทยมีระดับการพัฒนาที่สูงขึ้นตามลำดับ ได้แก่ เศรษฐกิจไทยมีขนาดใหญ่ขึ้น มีฐานการผลิตและบริการที่มีความเข้มแข็งและโดดเด่นในหลายสาขา และความร่วมมือกับมิตรประเทศทั้งในรูปทวิภาคีและพหุภาคี รวมถึงความร่วมมือกับประเทศในอนุภูมิภาคและอาเซียนมีความเข้มข้นและชัดเจนขึ้น ขยายโอกาสด้านการค้าและการลงทุนของไทยเพิ่มขึ้น ในขณะที่โครงสร้างพื้นฐานมีการพัฒนาครอบคลุมมากขึ้น และการบริการทางสังคมทุกด้านที่มีความครอบคลุมทั่วถึง ทำให้รายได้ประชาชนสูงขึ้น ปัญหาความยากจนลดลง และคุณภาพชีวิตประชาชนดีขึ้น อย่างไรก็ตาม โครงสร้างเศรษฐกิจไทยมีความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจและสังคมโลกมากขึ้น จึงทำให้มีความอ่อนไหวและผันผวนตามปัจจัยภายนอก ในขณะที่ความสามารถในการแข่งขันปรับตัวช้า เนื่องจากการยกระดับห่วงโซ่มูลค่าการผลิตเกษตร อุตสาหกรรม และบริการสู่การใช้องค์ความรู้ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมยังดำเนินการได้น้อย ทำให้ฐานการผลิตเกษตร อุตสาหกรรม และบริการมีผลิตภาพการผลิตต่ำ ประกอบกับประเทศไทยยังประสบปัญหาคุณภาพในเกือบทุกด้าน ที่สำคัญได้แก่ คุณภาพคน คุณภาพ การศึกษา คุณภาพบริการสาธารณะและบริการสาธารณสุข สังคมไทยยังมีความเหลื่อมล้ำสูงก่อให้เกิดความแตกแยก (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12, 2560) ซึ่งการจะทำให้ประเทศมีการพัฒนาที่ยั่งยืนได้นั้น การพัฒนาที่เริ่มจากชุมชนก็เป็นแนวทางที่รัฐต้องให้ความสำคัญ โดยให้ประชาชนในท้องถิ่นแสดงความต้องการของชุมชนในการช่วยพัฒนาหรือช่วยแก้ปัญหาของชุมชนเอง เพื่อให้เกิดความยั่งยืนมากขึ้นก็ต้องให้ประชาชนสามารถสร้างอาชีพและสร้างรายได้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนที่มีอยู่แล้ว การนำองค์ความรู้ดั้งเดิมของชุมชนผ่านปราชญ์ชาวบ้านและนำมาเสริมสร้างและพัฒนาชุมชนที่เข้มแข็งได้ นำไปสู่การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่พึ่งตนเองได้

ในอัตลักษณ์ของภาคอีสานนั้นการทอผ้าเป็นภูมิปัญญาหนึ่งของชาวบ้านแทบจะทุกท้องถิ่น ในภาคอีสานที่สร้างอาชีพและรายได้จากภูมิปัญญาการทอผ้า ซึ่งการทอผ้าของชาวอีสานในอดีตนั้นส่วนใหญ่ใช้เป็นเครื่องนุ่งห่มและเครื่องใช้ในครัวเรือน นอกจากนี้เพื่อใช้ในการงานบุญประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ เช่น หมอน ผ้าห่มคัมภีร์ ผ้ากราบ ผ้าชะเหวด ซึ่งลวดลายของผ้าทอจะมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นเฉพาะท้องถิ่น สะท้อนถึงวิถีชีวิต ความเชื่อ ความศรัทธาของชาวอีสาน ที่บรรพบุรุษได้คิดค้นขึ้นจากการช่างสังเกตธรรมชาติต่างๆ ที่อยู่รอบตัว ได้แก่ สัตว์ พรรณไม้ สิ่งของเครื่องใช้ ตลอดจนความเชื่อเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา จนเกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ลวดลายผ้าในแบบต่างๆ ขึ้น ได้แก่ ลายสัตว์ ลายพรรณไม้ ลายสิ่งของเครื่องใช้ ลายจากความเชื่อ ความศรัทธา และจินตนาการ (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2564) กระบวนการผลิตผ้าทอมือที่ชุมชนมีอัตลักษณ์ของชุมชนตนเอง สามารถสร้างได้จากภูมิปัญญา ท้องถิ่นที่มีอยู่แล้วจากปราชญ์ชาวบ้านหรือผู้รู้ที่มีศักยภาพในการทอผ้าและสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ไปสู่ คนรุ่นหลังได้ ซึ่งการทอผ้านี้สร้างรายได้เข้า

ชุมชนและสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้วย รวมไปถึงกลุ่มวิสาหกิจ ที่มีสร้างผลิตภัณฑ์ที่สามารถดึงเอกลักษณ์ของกลุ่มออกมาสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพแก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้

ซึ่งในพื้นที่อำเภอคอนสวรรค์ จ.ชัยภูมิ ก็เป็นพื้นที่หนึ่งที่ประชาชนในชุมชนได้มีการทอผ้าทอมีมาอย่างช้านานและมีลายเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชน สามารถสร้างรายได้จากการทอผ้ารองมาจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมหรือถือได้ว่าเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือนค่อนข้างดี จนนำไปไปสู่การสร้างกลุ่มของชุมชนเองก่อให้เกิดความเข้มแข็งในชุมชนและท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่พึ่งตนเอง ก็ต้องอาศัยการร่วมมือของชุมชนที่มีศักยภาพในการทอผ้าและผลิตเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อเป็นสร้างรายได้เข้าสู่ชุมชน ก่อให้เกิดเป็นการตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและ ทำให้ลดการพึ่งพาจากภาครัฐได้มากขึ้น การพัฒนาที่ยั่งยืน จะต้องเป็นการพัฒนาที่ก่อให้เกิดดุลยภาพทุกมิติ กล่าวคือ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม จิตใจ ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พื้นที่ประชาชนทอผ้าและมีการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็งอาทิ ต.คอนสวรรค์ ต.หนองขาม ต.หยางวาย ต.โคกมั่งงอย ต.บ้านโสก ต.ช่องสามหมอ ต.ศรีสำราญ เป็นต้น (พัฒนาชุมชนอำเภอคอนสวรรค์, 2564) นอกเหนือจากพื้นที่ข้างต้นก็มีพื้นที่ ต่างๆในอำเภอคอนสวรรค์ที่มีการทอผ้าทอมีกันอย่างแพร่หลาย แต่ด้วยการพัฒนาของเทคโนโลยีในการทอผ้าและความนิยมในการใช้ผ้าพื้นเมืองน้อยลงทำให้การสืบสานหรือต่อยอดองค์ความรู้ในการอนุรักษ์สู่คนรุ่นต่อไปมีความสนใจน้อยลงเป็นอย่างมาก จากการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตและความเจริญของเมืองเพิ่มมากขึ้น ทำให้ความนิยมของคนรุ่นใหม่ในผ้าทอมีแบบพื้นเมืองไม่ค่อยได้รับความนิยม จึงส่งผลกระทบต่อประชาชนที่ สร้างรายได้จากการทอผ้าทอมีลดลง จากผลกระทบนั้นทำให้หน่วยงานท้องถิ่นเริ่มให้ความสำคัญกับ ประชาชนกลุ่มทอผ้าเพื่อรักษาการทอผ้าทอมีให้คงอยู่ ซึ่งการเข้ามาช่วยเหลือขององค์กรส่วนท้องถิ่นในกระบวนการทอมีเพื่อสนับสนุนให้คงอยู่และสืบสานต่อไป แต่การเข้ามาขององค์กรท้องถิ่นก็ยังสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มทอผ้าที่ยังไม่ยั่งยืน จะเห็นได้จากการมีของวิสาหกิจชุมชนที่ไม่ต่อเนื่อง ส่วนหนึ่งมาจากการ มีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่ยังร่วมมือกันไม่มีความชัดเจนและการให้ความสำคัญขององค์กรท้องถิ่นต่อกลุ่มทอผ้ายังน้อยอยู่ ทั้งเรื่องงบประมาณ กระบวนการผลิต วัสดุอุปกรณ์ ความพร้อมของกลุ่มทอผ้า เป็นต้น

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาวิสาหกิจ ชุมชนที่พึ่งตนเอง ทั้งนี้ ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่พึ่งตนเอง โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนไปประยุกต์ใช้เหมาะสมในทุกชุมชนของไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตผ้าทอมือต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนพึ่งตนเอง
2. เพื่อศึกษาระดับของการมีส่วนร่วมในการกระบวนการผลิตผ้าทอมือต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนพึ่งตนเอง
3. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและแนวทางแก้ไขการมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตผ้าทอมือต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนพึ่งตนเอง

ระเบียบวิธีวิจัย

จากการศึกษาทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษา ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการศึกษาโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบครั้งเดียว เพื่อศึกษาข้อเท็จจริงของประชาชน อ.คอนสวรรค์ จ.ชัยภูมิ ในจังหวัดชัยภูมิ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการกระบวนการผลิตผ้าทอมือต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่พึ่งตนเอง กรณีศึกษา : กลุ่มทอผ้า อ.คอนสวรรค์ จ.ชัยภูมิ

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงที่มาและความสำคัญของปัญหาสามารถแยกตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาได้ 2 ประเภท คือ

1) ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตผ้าทอมือต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่พึ่งตนเองพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่พึ่งตนเอง ปัจจัยด้านระดับการมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตผ้าทอมือต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่พึ่งตนเอง ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผน, การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม, การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์, การมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล

2) ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตผ้าทอมือต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่พึ่งตนเอง กรณีศึกษา : กลุ่มทอผ้า อ.คอนสวรรค์ จ.ชัยภูมิ

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการสำรวจ ซึ่งเป็นจำนวนทั้งสิ้น 663 คน จากสูตรคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie & Morgan (Robert V. Krejcie and Early W. Morgan. Educational and Psychological Measurement, 1970 : 608-609) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 248 ตัวอย่าง โดยในการสอบถามประชากรกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยทำการวิจัยโดยใช้เทคนิคในการ

สุ่มตัวอย่างโดยใช้ทฤษฎีการสุ่มตัวอย่างโดยไม่อาศัยความน่าจะเป็นแบบหลายขั้นตอนเนื่องจากกลุ่มตัวอย่าง 248 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถาม (Questionnaires) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูล โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และสถานภาพสมรส ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจการมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตผ้าทอมือต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่พึ่งตนเอง ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตผ้าทอมือต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่พึ่งตนเอง ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตผ้าทอมือต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่พึ่งตนเอง

การทดสอบเครื่องมือ

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยได้ทำการตรวจสอบความแม่นยำและความเชื่อมั่น

ด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องและความเหมาะสมของข้อคำถามรายข้อกับนิยามเชิงปฏิบัติการ (Index of Consistency : IOC) (ชูศรีวงศ์รัตน์, 2560: 9) ที่ใช้ในกรณีนี้เครื่องมือเป็นแบบวัดที่เป็นสเกลระดับว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ รวมทั้งข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อคำถาม ซึ่งผู้วิจัยจะนำแบบสอบถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 50 ขึ้นไป (นิรัชสุดสังข์, 2559: 69)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1 ข้อมูลปฐมภูมิ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการออกแบบสอบถาม โดยการสุ่มตัวอย่างประชากรในวิสาหกิจชุมชนทอผ้า อำเภอคอนสวรรค์ ในจังหวัดชัยภูมิ จำนวนทั้งหมด 663 คน จากสูตรคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie & Morgan (Robert V. Krejcie and Early W. Morgan, 1970 : 608-609) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 248 ตัวอย่าง โดยในการสอบถามประชากรกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยทำการ วิจัยโดยใช้เทคนิคในการสุ่มตัวอย่าง โดยใช้ทฤษฎีการสุ่มตัวอย่างโดยไม่อาศัยความน่าจะเป็นแบบหลายขั้นตอน เนื่องจากกลุ่มตัวอย่าง 248 ตัวอย่าง ได้กำหนดให้มีการกระจายของข้อมูลโดยกำหนดพื้นที่การสำรวจใน อ.คอนสวรรค์ จ.ชัยภูมิ

2 ข้อมูลทฤษฎี ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ วิทยานิพนธ์ รายงานวิจัย บทความวารสารสิ่งพิมพ์ และแหล่งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้อง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัย คือ เก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม จำนวน 248 ตัวอย่าง

สถานที่ทำการเก็บข้อมูล ได้แก่ อำเภอกอนสวรรค์ ในจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งมีจำนวนตำบล 9 ตำบล และ เทศบาลจำนวน 1 แห่ง โดยสุ่มจากจำนวนกลุ่มตัวอย่างจาก 9 ตำบล และ 1 เทศบาล

การวิเคราะห์ผลการวิจัย

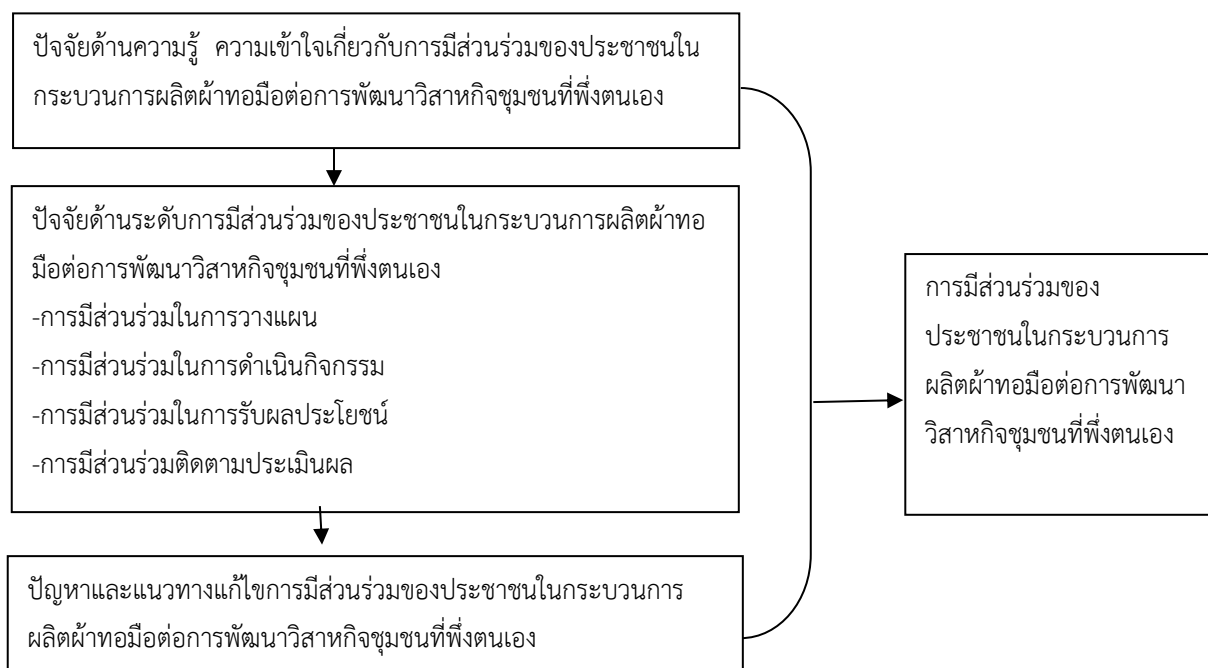
ทำการวิเคราะห์ทางสถิติ โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เป็นการวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อวัดการกระจายของข้อมูลที่ได้ และวัดแนวโน้มการเข้าสู่ศูนย์กลางของข้อมูลสำหรับจัดข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่แล้วนำมาบรรยายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างระดับการมีส่วนร่วมในวิสาหกิจชุมชน และ 2) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson, s Product Moment Correlation) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตผ้าทอมือต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่พึ่งตนเอง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ประกอบด้วย ปัจจัยด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการผลิตผ้าทอมือต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่พึ่งตนเอง ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการผลิตผ้าทอมือ, ความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน, ความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่พึ่งตนเอง

ปัจจัยด้านระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการผลิตผ้าทอมือต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่พึ่งตนเอง ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผน, การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม, การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์, การมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการผลิตผ้าทอมือต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่พึ่งตนเอง ดังภาพประกอบดังนี้

แผนภาพที่1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการผลิตผ้าทอมือต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนพึ่งตนเอง
ผลการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการผลิตผ้าทอมือต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน พึ่งตนเองของ
กลุ่มตัวอย่าง โดยภาพรวม

ข้อความ	ตอบผิด		ตอบถูก		ร้อยละ (จำนวน)
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการผลิตผ้าทอมือ					
กรรมวิธีและเทคนิคในการทอผ้าให้เกิดลวดลายต่างๆ เป็นเทคนิคและความสามารถของแต่ละคน หลักใหญ่ของการทอผ้าก็คือการนำเส้นฝ้ายหรือไหมมาขัดกันให้เป็นลายโดยซึ่งเส้นกลุ่มหนึ่งเป็น หลัก เรียกว่าเส้นด้ายยืนแล้วใช้อีกเส้นหนึ่ง เรียกว่าเส้นด้ายพุ่งสอดตามขวางของเส้นยืน เมื่อสานขัดกันก็จะเกิดลวดลายต่างๆ	5	2.01	243	97.98	100.0 (248)
ความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน					
ชุมชนเป็นเจ้าของกิจการเอง แต่อย่างไรก็ดี คนนอกอาจมีส่วนร่วมโดยอาจมีการถือหุ้นได้เพื่อการมีส่วนร่วม ร่วมมือและให้ความช่วยเหลือ แต่ไม่ใช่หุ้นใหญ่ทำให้มีอำนาจในการตัดสินใจ	27	10.88	221	89.11	100.0 (248)

จากตารางที่ 1 พบว่า การวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการผลิตผ้าทอมือต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนพึ่งตนเอง ผลการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการผลิตผ้าทอมือต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน พึ่งตนเองของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการผลิตผ้าทอมือต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนพึ่งตนเองดี ซึ่งส่วนมากกลุ่มตัวอย่างสามารถตอบคำถามได้ ถูกต้อง โดยข้อที่ถามว่า กรรมวิธีและเทคนิคในการทอผ้าให้เกิดลวดลายต่างๆ เป็นเทคนิคและความสามารถของแต่ละคน หลักใหญ่ของการทอผ้าก็คือการนำเส้นฝ้ายหรือไหมมาขัดกันให้เป็นลายโดยซึ่งเส้นกลุ่มหนึ่งเป็น หลัก เรียกว่า เส้นด้ายยืนแล้วใช้อีกเส้นหนึ่ง เรียกว่าเส้นด้ายพุ่งสอดตามขวางของเส้นยืน เมื่อสานขัดกันก็จะ

เกิดผลต่างต่างๆ กลุ่มตัวอย่างตอบถูกร้อยละ 97.98 และข้อที่ถามว่า ชุมชนเป็นเจ้าของกิจการเอง แต่อย่างไรก็ดี คนนอกอาจมีส่วนร่วมโดยอาจมีการถือหุ้นได้เพื่อการมีส่วนร่วม ร่วมมือและให้ความช่วยเหลือ แต่ไม่ใช่หุ้นใหญ่ทำให้มีอำนาจในการตัดสินใจ กลุ่มตัวอย่างตอบผิดร้อยละ 10.88

ตารางที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตผ้าทอมือต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่พึ่งตนเอง

ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความเห็นด้วย
การมีส่วนร่วมในการวางแผน			
ท่านมีส่วนร่วมประชุมเพื่อปรับปรุงแก้ไขปัญหา ในกระบวนการผลิตผ้าทอมือต่อการพัฒนา วิสาหกิจชุมชนพึ่งตนเอง	2.44	0.88	น้อย
การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์			
ท่านได้รับประโยชน์จากการทอผ้าที่ทำให้มี คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น	4.02	1.05	มาก
ท่านได้รับประโยชน์จากการทอผ้าทำให้มีอาชีพ เพื่อเพิ่มรายได้แก่ครอบครัว	3.99	1.06	มาก
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล			
โดยรวม	3.08	0.11	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 พบว่า การถามคำถามเกี่ยวกับการการมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตผ้าทอมือต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่พึ่งตนเอง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการการมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตผ้าทอมือต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่พึ่งตนเอง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.08$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมมากที่สุดคือ เรื่องท่านได้รับประโยชน์จากการทอผ้าที่ทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ($\bar{X} = 4.02$) รองลงมาคือ เรื่องท่านได้รับประโยชน์จากการทอผ้าทำให้มีอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้แก่ครอบครัว ($\bar{X} = 3.99$) และที่มีส่วนร่วมน้อยที่สุดคือ เรื่องท่านมีส่วนร่วมประชุมเพื่อปรับปรุงแก้ไขปัญหาในกระบวนการผลิตผ้าทอมือต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่พึ่งตนเอง ($\bar{X} = 2.44$)

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการผลิตผ้าทอมือของกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการผลิตผ้าทอมือ เพราะจากคำถามทั้งหมด 28 ข้อ โดยพบว่า เรื่อง กรรมวิธีและเทคนิคในการทอผ้าให้เกิดลวดลายต่างๆ เป็นเทคนิคและความสามารถของแต่ละคน หลักใหญ่ของการทอผ้าก็คือการนำเส้นฝ้ายหรือไหมมาขัดกันให้เป็นลายโดยซึ่งเส้นกลุ่มหนึ่งเป็นหลัก เรียกว่า เส้นด้ายยืนแล้วใช้อีกเส้นหนึ่ง เรียกว่าเส้นด้ายพุ่งสอดตามขวางของเส้นยืน เมื่อสานขัดกันก็จะเกิดลวดลายต่างๆ กลุ่มตัวอย่างตอบถูกร้อยละ 97.98 รองลงมาคือ เรื่องวัตถุดิบที่นิยมนำมาใช้ทอผ้า ได้แก่ ไหม ฝ้าย และขนสัตว์ กลุ่มตัวอย่างตอบถูกร้อยละ 97.17, เรื่อง องค์ประกอบที่สำคัญของการพึ่งตนเองนั้นคือการที่ประชาชนในชุมชนมีจิตสำนึกที่ดีในการพึ่งตนเองซึ่งทำให้เกิดความสมดุลทั้งด้านวัตถุและจิตใจ หรือทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม กลุ่มตัวอย่างตอบถูกร้อยละ 96.77 ,เรื่องการพึ่งตนเองหมายถึง ความสามารถดำเนินการด้วยตนเองอย่าง อิสระทางด้านความคิด ด้านการทำกิจกรรมทั้งระดับปัจเจกชนและระดับชุมชนโดยผ่านระบบความสัมพันธ์ของคนในชุมชนในการพึ่งพาอาศัยกัน การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกันโดยไม่มุ่งเน้นการแข่งขันทำให้ชุมชนดำรงอยู่ได้ด้วยตนเองแต่ไม่ได้หมายถึงการปิดกั้นจากสภาพแวดล้อมภายนอกแต่จะมีการติดต่อในรูปแบบการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้หรือเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับชุมชนของตนเอง กลุ่มตัวอย่างตอบถูกร้อยละ 96.37, เรื่องการจกเป็นเทคนิคการทอลวดลายบนผืนผ้า ด้วยวิธีการเพิ่มด้ายพุ่งพิเศษเข้าไป ขณะที่ทอเป็นช่วงๆ ไม่ติดต่อกันตลอดหน้ากว้างของผ้ากระทำได้โดยใช้ไม้หรือขนเม่นหรือนิ้วมียอกหรือจกด้วยเส้นด้ายยืนขึ้น แล้วสอดเส้นด้ายพุ่งพิเศษต่อไปตามจังหวะของลวดลาย สามารถสลับสีได้หลากหลายสี กลุ่มตัวอย่างตอบถูกร้อยละ 96.37 ,เรื่องผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน ซึ่งอาจจะนำวัตถุดิบบางส่วนมาจากภายนอกได้แต่เน้นการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้มากที่สุด กลุ่มตัวอย่างตอบถูกร้อยละ 95.96 ,เรื่องการพึ่งตนเองเป็นเป้าหมาย การพึ่งตนเองคือเป้าหมายอันดับแรกและสำคัญที่สุดของวิสาหกิจชุมชน ถ้าหากพลาดเป้าหมายนี้คือพลาดเป้าวิสาหกิจชุมชนจะกลายเป็นธุรกิจที่มีเป้าหมายที่กำกวมก่อนที่จะคิดทำให้รอด ไม่พัฒนาเป็นขั้นเป็นตอนให้เกิดความมั่นคงก่อนที่จะก้าวไปพัฒนาธุรกิจ กลุ่มตัวอย่างตอบถูกร้อยละ 95.96, เรื่องลักษณะของการพึ่งตนเอง คือการจัดการทรัพยากรร่วมกัน คือการที่คนหรือสมาชิกในชุมชนนำทรัพยากร มาจัดการบริหารโดยใช้กลยุทธ์เชิงรุกที่มีความสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องในการบริหารจัดการทรัพยากรในองค์กรหรือศูนย์เรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างตอบถูกร้อยละ 95.96, เรื่องการยกเป็นเทคนิคการทอกลายให้เห็นเด่นชัด มีลักษณะคล้ายกับการทอลายขีด แต่ใช้เส้นพุ่งพิเศษ เช่น ไหมดินเงิน ดิ้นทอง มีขายมีเชิง ซึ่งขั้นตอนยุ่งยากกว่าผ้าทอลายขีดมาก กลุ่มตัวอย่างตอบถูกร้อยละ 95.56 ,เรื่อง ผ้าและงานทอผ้า นับเป็นผลงานของความเจริญรุ่งเรืองทางด้านศิลปะและวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของผู้คน กลุ่มตัวอย่างตอบถูกร้อยละ 95.16 ,เรื่อง การมัดหมี่ เป็นเทคนิคการมัดเส้นด้ายพุ่งหรือเส้นด้ายยืน ให้เป็นลวดลายด้วยเชือกกล้วยหรือเชือกฟางก่อนนำไปย้อมสีแล้วกรอด้วยไม้เรียงตามลวดลาย ร้อยใส่เชือกแล้วนำมาทอจะได้

ลายมัดหมี่ที่เป็นทางกว้างของผ้า เรียกว่า มัดหมี่ เส้นด้ายพุ่ง กลุ่มตัวอย่างตอบถูกร้อยละ 95.16 ,เรื่องเงื่อนไขที่จะทำให้เกิดการพัฒนาเพื่อการพึ่งตนเอง ต้องมีจิตสำนึกมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน กลุ่มตัวอย่างตอบถูกร้อยละ 95.16 ,เรื่องการทอลายซิด คือการคัดเก็บยกเส้นด้ายยืนพิเศษ ให้เกิดเป็นลวดลายแล้วสอดเส้นด้ายพุ่งไปตลอดแนวของความกว้างของหน้าผ้า ทำให้เกิดลายซิดในแต่ละแถวเป็นลายซิดสีเดียวกัน กลุ่มตัวอย่างตอบถูกร้อยละ 94.75 ,เรื่องการทอลายน้ำไหลเป็นเทคนิคการทอแบบลายซิดธรรมดาแต่ใช้ด้ายหลากสีพุ่งเกาะเกี่ยวกันเป็นช่วง ๆ ให้เกิดจังหวะของลายน้ำไหล กลุ่มตัวอย่างตอบถูกร้อยละ 94.75 , เรื่องเงื่อนไขที่จะทำให้เกิดการพัฒนาเพื่อการพึ่งตนเอง ต้องมีการพัฒนาต้องเป็นรูปแบบกลุ่ม กลุ่มตัวอย่างตอบถูกร้อยละ 94.75 ,เรื่องลักษณะของการพึ่งตนเอง คือความเป็นอัตลักษณ์หรือลักษณะของศูนย์ฯ คือ การนำอัตลักษณ์หรือการบ่งบอกลักษณะเฉพาะของศูนย์ เช่น สังคม ชุมชนศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างตอบถูกร้อยละ 94.75 ,เรื่อง ริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมของชุมชน เพื่อการพัฒนาศักยภาพของชุมชนซึ่งมีความรู้ภูมิปัญญาหากมีกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมเกิดมีความเชื่อมั่นในตัวเองก็จะริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ได้โดยไม่เอาแต่เลียนแบบหรือแสวงหาสูตรสำเร็จ กลุ่มตัวอย่างตอบถูกร้อยละ 94.35 ,เรื่อง เงื่อนไขที่จะทำให้เกิดการพัฒนาเพื่อการพึ่งตนเอง ต้องมีการรวมตัวกันในรูปแบบสหพันธ์อย่างใดอย่างหนึ่งกลุ่มตัวอย่างตอบถูกร้อยละ 93.95 ,เรื่องลักษณะของการพึ่งตนเอง คือการตัดสินใจร่วมกันคือการที่สมาชิกในชุมชนตัดสินใจร่วมกันโดยให้อาสาสมัครทุกคนได้แสดงเหตุผลแต่ละทางเลือกโดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อกัน กลุ่มตัวอย่างตอบถูกร้อยละ 93.54 ,เรื่องมีฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับภูมิปัญญาสากล ฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานทุนที่สำคัญ เป็นการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยปรับประยุกต์ให้ทันสมัย ผสมผสานกับความรู้ภูมิปัญญาสากลหรือจากที่อื่น กลุ่มตัวอย่างตอบถูกร้อยละ 93.14, เรื่อง การยกมุกเป็นเทคนิคการทอโดยใช้เส้นด้ายยืนพิเศษเพื่อบนก็ทอผ้าลายยกบนผ้าเกิดจากการใช้ตะกอลอยยกเส้นด้ายยืนพิเศษ ลวดลายที่เกิดจากเทคนิคนี้คล้ายกันมากกับลวดลายที่เกิดจากเทคนิคซิดกลุ่มตัวอย่างตอบถูกร้อยละ 93.14 ,เรื่องกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจหลักการเรียนรู้คือหัวใจของ กระบวนการพัฒนา วิสาหกิจชุมชน หากไม่มีการเรียนรู้ก็จะมีแต่การเลียนแบบ การหาสูตรสำเร็จโดยไม่มีความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ หากไม่มีการเรียนรู้ก็ไม่มีวิสาหกิจชุมชนบนฐานความรู้ กลุ่มตัวอย่างตอบถูกร้อยละ 92.74, เรื่องเงื่อนไขที่จะทำให้เกิดการพัฒนาเพื่อการพึ่งตนเอง การประสานวัฒนธรรม น่าจะส่งเสริมให้ชาวบ้านสร้างวัฒนธรรมเป็นของตัวเองหรือกิจกรรมของ ตนกับกลุ่มอื่นๆ ในสังคมด้วย กลุ่มตัวอย่างตอบถูกร้อยละ 92.74, เรื่อง ลักษณะของการพึ่งตนเอง คือการกำหนดเป้าหมาย หรือจุดมุ่งหมายร่วม คือ คนหรือสมาชิกทุกคนได้ร่วมกันในการเข้ามาเกี่ยวข้องกับการวางแผนการดำเนินการ การติดตามผล การปรับปรุงผลการปฏิบัติงาน กลุ่มตัวอย่างตอบถูกร้อยละ 92.33 ,เรื่อง มีการดำเนินการแบบบูรณาการเชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ไม่ใช่ทำแบบโครงการเดี่ยว คล้ายกับปลูกพืชเดี่ยว แต่เป็นการทำแบบวนเกษตร คือ มีหลาย ๆ กิจกรรมประสานผนึกพลัง (synergy) และเกื้อกูลกัน (cluster) กลุ่มตัวอย่างตอบถูกร้อยละ 91.93 ,เรื่อง วิสาหกิจชุมชน หมายถึง กิจกรรมของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การ

ให้บริการหรือการอื่นๆที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกัน และรวมตัวกันประกอบกิจการ ดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคลเพื่อสร้างรายได้ และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชนกลุ่มตัวอย่างตอบถูกร้อยละ 91.93, เรื่องลักษณะของการพึ่งตนเอง คือความเป็นเจ้าของ กลุ่มตัวอย่างตอบถูกร้อยละ 90.72 และเรื่องชุมชนเป็นเจ้าของกิจการเอง แต่อย่างไรก็ดี คนนอกอาจมีส่วนร่วมโดยอาจมีการถือหุ้นได้เพื่อการมีส่วนร่วม ความร่วมมือและให้ความช่วยเหลือ แต่ไม่ใช่หุ้นใหญ่ทำให้มีอำนาจในการตัดสินใจ กลุ่มตัวอย่างตอบถูกร้อยละ 89.11

2. ระดับของการมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตผ้าทอมือต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนพึ่งตนเองใน อ.คอนสวรรค์ จ.ชัยภูมิ จากผลการวิเคราะห์ระดับของการมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตผ้าทอมือต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนพึ่งตนเองใน อ.คอนสวรรค์ จ.ชัยภูมิ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการประยุกต์ใช้โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งระดับการมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตผ้าทอมือต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนพึ่งตนเองจะเป็นส่วนสัมพันธ์กับเรื่องของการพึ่งตนเอง โดยการพึ่งตนเอง (Self-reliance) หมายถึง ความสามารถในการดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างอิสระ มั่นคงสมบูรณ์ การพึ่งตนเองนั้นมีทั้งระดับปัจเจกชน (Individual) ซึ่งหมายถึง การที่บุคคลสามารถดำรงตนอยู่ได้อย่างอิสระ เช่น สามารถแยกตัวออกมาอยู่ต่างหากจากพ่อแม่ มีความมั่นคงในชีวิต สามารถเลี้ยงตนเองได้ ตัดสินใจในเรื่องสำคัญๆ ได้เองหรือสามารถขอคำแนะนำของผู้คนมาประกอบในการตัดสินใจของตน และระดับชุมชน (Community) ซึ่งหมายถึง การที่ชุมชนมีความสามารถในการดำรงอยู่ได้อย่างอิสระ มั่นคงสมบูรณ์ และอีกความหมายหนึ่ง การพึ่งตนเอง หมายถึง การยอมรับและเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง ที่จะกระทำการใดๆ ได้อย่างถูกต้อง และกระทำได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องเป็นภาระแก่ผู้อื่น ดังนั้นถ้าในระดับปัจเจกบุคคลมีการนำหลักการพึ่งตนเองมาใช้ในชีวิตประจำวันอยู่ในระดับมากระดับปัจเจกบุคคลเหล่านั้นจะสามารถพึ่งตนเอง

เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตผ้าทอมือต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนพึ่งตนเอง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.08$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมมากที่สุดคือ เรื่อง ท่านได้รับประโยชน์จากการทอผ้าทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ($\bar{X} = 4.02$) รองลงมาคือ เรื่องท่านได้รับประโยชน์จากการทอผ้าทำให้มีอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้แก่ครอบครัว ($\bar{X} = 3.99$) ,เรื่องท่านได้รับประโยชน์จากการทอผ้าทำให้มีความรู้ในการผลิต/การแปรรูปเพิ่มมากขึ้น ($\bar{X} = 3.79$) ,เรื่องท่านมีส่วนร่วมในการติดตามและรับรู้ความก้าวหน้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของท่าน ($\bar{X} = 3.40$) ,เรื่องท่านสามารถปรับตัวเพื่อรับกับความเปลี่ยนแปลงในกระบวนการผลิตผ้าทอมือต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่พึ่งตนเอง ($\bar{X} = 3.10$) ,เรื่องท่านมีส่วนร่วมในการติดตามและตรวจสอบความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของท่าน ($\bar{X} = 3.09$) ,เรื่องท่านมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ความรู้ความสามารถและทักษะในการพัฒนากระบวนการผลิตผ้าทอมือต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่

พึ่งตนเอง ($\bar{X} = 2.63$), เรื่องท่านมีส่วนร่วมในการติดตามและตรวจสอบของผู้นำและคณะกรรมการในการปฏิบัติงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของท่าน ($\bar{X} = 2.85$), เรื่องท่านมีส่วนร่วมกับหน่วยงานท้องถิ่นของท่านในการเสนอความเห็นเกี่ยวกับการวางแผนการตลาดของการผลิตผ้าทอมือต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่พึ่งตนเอง ($\bar{X} = 2.59$), เรื่องท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนในกระบวนการผลิตผ้าทอมือต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่พึ่งตนเอง ($\bar{X} = 2.54$), เรื่องท่านมีส่วนร่วมกับหน่วยงานท้องถิ่นของท่านในการดำเนินงานการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่พึ่งตนเอง ($\bar{X} = 2.50$) และที่มีส่วนร่วมน้อยที่สุดคือ เรื่องท่านมีส่วนร่วมประชุมเพื่อปรับปรุงแก้ไขปัญหาในกระบวนการผลิตผ้าทอมือต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่พึ่งตนเอง ($\bar{X} = 2.44$)

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าความรู้ความเข้าใจในกระบวนการผลิตผ้าทอนั้นสามารถวัด ระดับความรู้ (Bloom 1971) โดยได้แบ่งความรู้ ออกได้ 4 ระดับคือ 1) ความรู้ระดับต่ำ ได้แก่ ความรู้ที่เกิดจากตาหรือภาพลวงตาทางประสาทสัมผัส 2) ความรู้ระดับธรรมดา ได้แก่ ความรู้ทางประสาทสัมผัสหรือความเชื่อที่สูงกว่า แต่ยังไม่แน่นอนเพียงขั้นอาจเป็นไปได้ 3) ระดับสมมติฐาน ได้แก่ ความรู้ที่เกิดจากความคิดหรือความเข้าใจ ไม่ได้เกิดจากประสาทสัมผัส เช่น ความรู้ทางคณิตศาสตร์ ความรู้ชั้นสมมติฐาน เพราะเกิดจากคำนิยามและสมมติฐานที่ยังไม่ได้พิสูจน์ 4) ระดับเหตุผล ได้แก่ ความรู้จากตรรกวิทยาเป็นความรู้ที่ทำให้มองเห็นรูปหรือมโนภาพว่าเป็นเอกภาพ

นิตยา สีคง. (2563 : 15 - 27). การจัดการความรู้กลุ่มทอผ้ายก ศูนย์ศิลปาชีพบ้านเนินธัมมังจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยพบว่าการทำงานร่วมกันดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนนั้นทำให้บรรลุเป้าหมายในการที่จะฟื้นฟูผ้ายกเมืองนครและการสร้างอาชีพและรายได้ให้แก่สมาชิก ใช้กระบวนการจัดการความรู้ด้านการ ถ่ายทอดความรู้(สอน) และกระบวนการจัดการความรู้ด้านการผลิต ควบคู่กันไป ส่งผลให้เกิดการพัฒนางาน พัฒนาคน พัฒนางค์กร และพัฒนาชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจ ของผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของโครงการ พบว่าผลความพึงพอใจในด้าน ทักษะความรู้และด้านเจตคติอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 2 ด้านโดยมีค่าเฉลี่ย 5 เท่ากัน ส่วนด้านการ ถ่ายทอดความรู้(สอน) และด้านการเรียนรู้มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

จากแนวคิดของ Cohen & Uphoff (1980: 219 - 222) ได้สร้างกรอบพื้นฐานเพื่อการอธิบายและวิเคราะห์ลักษณะการมีส่วนร่วมในแง่ของรูปแบบของการมีส่วนร่วม โดยแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ คือ 1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อาจเป็นการตัดสินใจตั้งแต่ในระยะเริ่มการตัดสินใจในช่วงของ กิจกรรม และการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม 2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการ อาจเป็นไปได้ในรูปแบบของการเข้าร่วมโดยให้มีการสนับสนุนทางด้าน ทรัพยากร การเข้าร่วมในการบริหารและการร่วมมือ รวมทั้งการเข้าร่วมในการร่วมแรงร่วมใจ 3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อาจจะเป็นผลประโยชน์ทางวัตถุทางสังคมหรือโดยส่วนตัว 4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล นับเป็นควบคุมและตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด และเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

ศุภาวดี กรมทอง. (2557: 11 - 21). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก้ว อำเภอปงนาราง จังหวัดพิจิตร ภาพรวมประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก้ว อำเภอปงนาราง จังหวัดพิจิตร ทั้งหมด 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการรับรู้ ข้อมูลข่าวสาร ด้านการคิดพัฒนา ด้านการตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติ ด้านการติดตามประเมินผล และด้าน การรับประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก้ว อำเภอปงนาราง จังหวัดพิจิตร พบว่า กลุ่มตัวอย่างมี เพศระดับการศึกษา สมาชิกในครอบครัวรายได้และ รายจ่ายต่อเดือน ที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ที่แตกต่างกันอยู่ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05

ประทีป วีรพัฒนนิรันดร์ (2557: 2) ได้ให้แนวคิดเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองไว้ดังนี้ 1. เน้นการพัฒนาอย่างบูรณาการมีคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา และยึดพื้นที่เป็นหลักเพื่อให้การพัฒนาตอบสนองความต้องการของคนในชุมชน และสอดคล้องกับศักยภาพของท้องถิ่น 2.สร้างภาคีและเครือข่ายความร่วมมือในลักษณะ “พหุภาคี” เพื่อประสาน “พลังสร้างสรรค์” ทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน โดยมีองค์กรชุมชนเป็นแกนกลาง ส่วนภาคีอื่นๆทำหน้าที่ช่วยกระตุ้น อำนวยความสะดวก ส่งเสริม และสนับสนุน การพัฒนา 3. เริ่มการพัฒนาจากชุมชนท้องถิ่นไปสู่ระดับชาติและให้องค์กรชุมชนเป็นจักรกลสำคัญในการดำเนินการพัฒนาเพื่อให้เกิดพลังการพัฒนาจากความต้องการของคนในชุมชนซึ่ง จะช่วยให้การพัฒนามีความต่อเนื่อง 4. ส่งเสริมการรวมกลุ่มชาวบ้านและการสร้างเครือข่ายองค์กรชุมชนเพื่อให้คน ในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา และสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันทั้งด้านการศึกษา สาธารณะ สุข การผลิต การตลาด การระดมทุนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ 5. ใช้กิจกรรมเศรษฐกิจสร้างการเรียนรู้และสร้างอาชีพที่หลากหลายเพื่อเป็นทางเลือกให้แก่คนในชุมชน ซึ่งมีความแตกต่างกันในด้านเพศ วัย การศึกษาความถนัด ฐานะเศรษฐกิจ ฯลฯ 6.ยึดปรัชญาการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามแนวพระราชดำรัส “การพัฒนา เศรษฐกิจแบบพอเพียง” ตามขั้นตอนของ “ทฤษฎีใหม่”

ชนาภรณ์ อยู่ผาสุก (2563). การพึ่งตนเองของชุมชนบ้านดอนพรม ตำบลดอนคา อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า การพึ่งตนเองของชุมชนบ้านดอนพรม ในตำบลดอนคา อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรีในภาพรวม อยู่ในระดับมากทั้งหมด ($X = 4.36$) ทั้งทางด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านจิตใจ ด้านเทคโนโลยีภูมิปัญญาท้องถิ่น และด้านทรัพยากรทางธรรมชาติ

การพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นการพัฒนาที่ก่อให้เกิดความสมดุลหรือมีปฏิสัมพันธ์ที่เกื้อกูล กันในระหว่างมิติต่างๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม จิตใจ รวมทั้งทรัพยากร ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม อันเป็นองค์ ประกอบที่จะรวมกันหรือองค์รวมในการทำให้ชีวิตมนุษย์สามารถอยู่ดีมีสุขได้ ทั้งสำหรับคนในรุ่นปัจจุบันและคนใน รุ่นอนาคต (บานชื่นและเพ็ญศรี, 2559 : 65)

ทัศนีย์ชัย ศิริวรรณ (2564). การพัฒนาดัชนีชี้วัดความสำเร็จอย่างยั่งยืนของ กลุ่มวิสาหกิจชีววิถี ตำบลน้ำเกีฮ้น อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน พบว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นสมาชิกในชุมชนผู้ร่วมก่อตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในขณะที่สมาชิกชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.53 เมื่อพิจารณาถึงความสำเร็จอย่างยั่งยืนพบว่า ความสำเร็จด้านสังคมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.55 รองลงมาคือด้านสิ่งแวดล้อม ค่าเฉลี่ย 4.25 และด้านเศรษฐกิจ ค่าเฉลี่ย 2.80 โดยพบเพียง 1 ปัจจัยที่เป็นดัชนีวัดความสำเร็จอย่างยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชีววิถีในภาพรวม คือความแนบแน่น

ข้อเสนอแนะ

ด้านเชิงวิชาการ

1. ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนพึ่งตนเอง
2. ควรมีการพัฒนาวิสาหกิจผ่านการอบรมให้ความรู้ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การประชาสัมพันธ์ การขยายช่องทางการจัดจำหน่าย และการศึกษาดูงาน

ด้านเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานในภาครัฐควรประสานการทำงานแบบบูรณาการ เพื่อลดความซ้ำซ้อนของการทำงาน เช่น หน่วยงานพัฒนา ควรจัดตั้งกลุ่ม เป็นหลายกลุ่มเช่น กลุ่มปลูกหม่อน กลุ่มผลิตเส้นไหม
2. การกำหนดนโยบายควรเปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้แสดงความคิดเห็นเนื่องจากการสนับสนุนของรัฐบาลอาจไม่ตรงประเด็น เช่น ให้เงินกู้ยืมแก่ประชาชนเพื่อให้ ประชาชนผลิตสินค้าแต่ดอกเบี้ยสูง

ด้านเชิงปฏิบัติการ

1. ชุมชนควรสนับสนุนให้ความร่วมมือในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ เพื่อให้เป็นที่ต้องการของตลาด โดยรักษาลูกค้าเก่าและสร้างฐานลูกค้าใหม่
2. ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมสนับสนุนให้กลุ่มและเครือข่ายศึกษาความต้องการของตลาด ศึกษาผู้บริโภค และส่งเสริมการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2564). *ที่มาลายผ้าทออีสานอันงดงาม*. กิ๊นแซบ: ธนาครกรุงเทพ.
- ชนาภรณ์ อยู่ผาสุก.(2563). *การพึ่งตนเองของชุมชนบ้านดอนพรม ตำบลดอนคา อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี*.
สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2560). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. กรุงเทพมหานคร: อมรการพิมพ์.
- ทัศนีย์ชัย ศิริวรรณ. (2564). *การพัฒนาดัชนีชี้วัดความสำเร็จอย่างยั่งยืนของ กลุ่มวิสาหกิจชีววิถีตำบลน้ำเกี๋ยน อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดน่าน*. วิทยาศาสตร์มหบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาศาสตร์พยาบาลและส่งเสริมการเกษตร. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- นิตยา สีคง. (2563). *การจัดการความรู้กลุ่มทอผ้ายก. ศูนย์ศิลปาชีพบ้านเนินธัมมังจังหวัดนครศรีธรรมราช*.
บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นิรัช สุดสังข์. (2559). *ระเบียบวิธีวิจัยทางการออกแบบ*. กรุงเทพมหานคร: โอเอสพริ้นติ้งเฮาส์.
- บานชื่น นักการเรียนและเพ็ญศรี บางบอน. (2559). *การพัฒนาที่ยั่งยืน Sustainable Development*. *สิทธิธรรมปริทรรศน์*. 17 (2). 64-69.
- ประทีป วีระพัฒนนิรันดร์. (2541). *เศรษฐกิจชุมชน: ความหมาย ฐานคิด แนวทางปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร: กรมการประมง.
- ศุภาวดี กรมทอง. (2557). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก้ว อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร*. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- Bloom,Benjamin S.,et al. (1971). *Hand book on Formative and Summative Evaluation of Student Learning*. New York: Mc Graw-Hill Book Company. 208 : 219.
- John M.Cohen and Norman T. Uphoff. (1980). “*Participation’s Place in Rural Development : seekclarity through specifics*”, *World Development*. Vol. 8 : 219.
- Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). “*Determining Sample Size for Research Activities*”.*Educational and Psychological Measurement*. 30 (3), 607 – 610.